

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przeistoczenia sześcioklasowej szkoły żeńskiej w Kołomyi na ośmioklasową szkołę wydziałową.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya gminy miasta Kołomyi wniosła podczas sesyi sejmowej w r. 1886/7 petycyę do Wysokiego Sejmu o przeistoczenie tamtejszej sześcioklasowej szkoły żeńskiej na ośmioklasową szkołę wydziałową żeńską.

Uchwałą z dnia 22. stycznia 1887 odstąpił Wysoki Sejm powyższą petycyę Wydziałowi krajowemu do przychylnego załatwienia i przedłożenia odpowiedniego wniosku na najbliższej sesyi sejmowej.

W celu wykonania powyższego polecenia Wysokiego Sejmu, musiał Wydział krajowy przede wszystkim odnieść się do Rady szkolnej krajowej z prośbą, o niektóre wyjaśnienia i daty niezbędne do sprawozdania, mającego się przedłożyć Wysokiemu Sejmowi; petycyą bowiem została wniesioną bez żadnego współdziałania władz szkolnych i nie zawierała ani projektu statutu przyszłej szkoły wydziałowej, ani też dostatecznych dat co do kosztów jej założenia i utrzymania. Kiedy następnie Rada szkolna krajowa żądanych wyjaśnień Wydziałowi krajowemu dostarczyła, okazała się potrzeba niektórych zmian i poprawek w projekcie statutu, ułożonym przez Radę szkolną okręgową, a przez pełnomocników gminy miasta Kołomyi przyjętym. Zmiany według udzielonych wskazówek projekt statutu nadszedł do Wydziału krajowego 16. września 1888, poczem Wydział krajowy przystąpił do wykonania uchwały Wysokiego Sejmu.

Petycyą domaga się założenia w Kołomyi ośmioklasowej szkoły wydziałowej żeńskiej, w miejsce istniejącej tam dotychczas sześcioklasowej szkoły pospolitej żeńskiej i przyjęcia na fundusz szkolny krajowy całej nadwyżki wydatków na płace dyrektora i nauczycielek, jako skutkiem założenia tej nowej szkoły wydziałowej, a raczej przeistoczenia istniejącej 6-klasowej szkoły pospolitej na 8-klasową szkołę wydziałową, na przyszłość do pokrycia pozostanie.

Gmina miasta Kołomyi przyjęła ze swej strony mocą dołączonej do petycyi uchwały swej Reprezentacyi z dnia 30. grudnia 1886 zobowiązanie oddać na użytek 8-klasowej szkoły wydziałowej żeńskiej swoją pod l. k. 5 w śródmieściu w Kołomyi położoną jednopiętrową realność,

w której obecnie mieści się 6 klasowa szkoła pospolita żeńska i pomieszkanie kierującej nauczycielki tej szkoły, dalej zobowiązała się gmina do uskutecznienia potrzebnej adaptacji i w razie potrzeby do wynajęcia dalszych ubikacyj na klasy paralelne, wreszcie do dostarczenia dla tej szkoły potrzebnego opału, oświetlenia i obsługi. Przyjęcie powyższych zobowiązań zawarte jest także w protokolarnem oświadczeniu pełnomocników gminy miasta Kołomyi z d. 15. września 1887, gdzie nadto powiedziano wyraźnie, że gmina wszelkie t. z. wydatki rzeczowe na powstać mającą szkołę wydziałową w zupełności na się przyjmuje.

Co do wydatków na płace nauczycielskie, gmina tak w swej petycji, jak i w dodatkowej deklaracji oświadczyła wyraźnie, że nie zobowiązuje się do żadnych wyższych ciężarów po nad te prestacje, jakie dotychczas w ogóle na płace nauczycieli szkół ludowych w Kołomyi uiszczala, t. j. po nad kwotę 5.170 zł. w. a. i domagała się, aby część wydatku na płace dyrektora i nauczycielek przyszłej szkoły wydziałowej, niepokrytą dotychczasowymi prestacjami pieniężnymi gminy, fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy przyjął na siebie.

Wydatki na płace nauczycielskie w dotychczasowej 6-klasowej szkole żeńskiej, pokrywane prestacjami pieniężnymi gminy miasta Kołomyi, są według odezwy Rady szkolnej krajowej z 25. października 1887 l. 15.157 następujące:

1) płace sześciu nauczycielek po 600 zł. rocznie	3.600 zł
2) dodatek za kierownictwo	100 „
Razem	<u>3.700 zł</u>

W razie przekształcenia tej szkoły na 8-klasową szkołę wydziałową, wydatki na płace nauczycielskie wynosiłyby zaś:

1) na płacę dyrektora	800 zł.
2) dodatek za kierownictwo	200 „
3) na płace 4 starszych nauczycielek szkoły wydziałowej po 800 zł.	3.200 „
4) na płace 4 nauczycielek szkoły pospolitej, połączonej z wydziałową, po 600 zł.	2.400 „
5) remuneracya katechety	300 „
Razem	<u>6.900 zł.</u>
czyli w porównaniu z dotychczasowym wydatkiem	3.700 „
o	<u>3.200 zł.</u>

rocznie więcej.

W sumie wymienionych tu wydatków na płace nauczycielskie nie są zawarte płace nauczycieli, względnie nauczyciele na kursie uzupełniającym teoretycznym, ani na kursie praktycznym robót kobiecych, które to kursa według załączonego (Alegat A) projektu statutu przy szkole wydziałowej w Kołomyi urządzone być mają, albowiem według postanowień tego statutu, wydatki na utrzymanie obu tych kursów, pokrywane być mają w zupełności z opłat szkolnych, przez uczennice uiszczanych.

Alegat A.

Wobec znacznego obciążenia funduszu szkolnego krajowego, jakie przestoczenie dzisiejszej 6-klasowej szkoły żeńskiej na 8-klasową wydziałową żeńską w Kołomyi musiałoby za sobą pociągnąć, Wydział krajowy przemawiał za uwzględnieniem życzenia gminy miasta Kołomyi, tylko z tego powodu, że w uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1887 otrzymał polecenie przychylnego załatwienia wspomnianej na wstępie petycji Reprezentacyi gminy miasta Kołomyi.

W załatwieniu jednak przedłożonego w tym przedmiocie sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 22. października 1888 l. 35.558 i sprawozdania komisji szkolnej z dnia 19. stycznia 1889 l. 1.110|1889 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 22. stycznia 1889 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby podjął na nowo rokowania z gminą miasta Kołomyi celem przyjęcia przez nią pewnej znaczniejszej części wydatków potrzebnych do przekształcenia tamtejszej sześcioklasowej szkoły żeńskiej pospolitej na ośmioklasową szkołę wydziałową i celem dokładniejszego sformułowania obowiązków jej pod względem utrzymania uzupełniających kursów tejże szkoły, zwłaszcza kursu jej praktycznego i żeby o wyniku tych rokowań zdał sprawę na najbliższej sesji sejmowej“.

Wskutek tej uchwały przeprowadził Wydział krajowy korespondencyę ze zwierzchnością gminy miasta Kołomyi, która uchwałą na posiedzeniu z dnia 7. maja 1889 powziętą zobowiązała się:

1) przyczyniać się corocznie kwotą 500 zł. w. a. na pokrycie wydatków z powodu przestoczenia dotychczasowej 6-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej na 8-klasową szkołę wydziałową;

2) przyjąć na gminę koszt utrzymania kursów uzupełniających, przy tej szkole ustanowić się mających, a to teoretycznego i praktycznego, jeżeliby opłaty szkolne i datki dobrowolne na utrzymanie tych kursów nie wystarczyły.

Gdy jednak uchwała Wysokiego Sejmu brzmiała, iż gmina powinna przyjąć na siebie pewną naczniejszą część kwoty, o którą zwiększyłyby się wydatki na płace nauczycieli w razie dojścia do skutku przestoczenia szkoły, a kwota ta wynosi 3.200 zł., Wydział krajowy nie mógł ofiarowanej przez gminę miasta Kołomyi kwoty 500 zł. uważać za dostateczną i podając jedynie do wiadomości Wysokiego Sejmu fakt sprawozdaniem z dnia 24 września 1889, zawiadomił Zwierzchność gminną, iż wnioszek na utworzenie w Kołomyi 8-klasowej szkoły wydziałowej mógłby Wysokiemu Sejmowi przedłożyć tylko w takim razie, jeżeliby gmina przynajmniej połowę powyższego wydatku przyjęła na siebie.

Uchwałą z dnia 16. listopada 1889 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby podjął na nowo rokowania z gminą miasta Kołomyi celem przyjęcia oprócz ofiarowanych 500 zł. jeszcze co najmniej kwoty 700 zł. na pokrycie zwiększonych kosztów na utrzymanie mającej się tam utworzyć 8-klasowej szkoły wydziałowej żeńskiej i żeby w tym przedmiocie zdał sprawę na najbliższej sesji sejmowej.

Gdy zatem Zwierzchność gminy Kołomyi zawiadomiła Wydział krajowy pismem z dnia 23. lipca o powziętej przez Radę miejską uchwale z dnia 22. lipca b. r., mocą której gmina miasta Kołomyi dodatkowo do powziętej uchwały z dnia 7. maja 1889 podejmuje się udzielać z własnych funduszy na pokrycie kosztów, wynikłych z przekształcenia sześcioklasowej szkoły żeńskiej na 8-klasową wydziałową, rocznie kwotę 1.200 zł., Wydział krajowy wnosi na uwzględnienie prośby gminy. Statut szkoły uzupełnia się na prośbę gminy w wyżej wspomnianej uchwale z dnia 7. maja 1889 wyrażoną w tym kierunku, iż w §. 12 w ustępie lit. a po słowach „Historję literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej“ dodaje się słowa: i „ruskiej“.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. W miejsce dotychczasowej szkoły ludowej pospolitej żeńskiej w Kołomyi utworzoną zostanie w tem mieście z początkiem roku szkolnego 1891|2 czteroklasowa szkoła wydziałowa żeńska połączona z czteroklasową szkołą pospolitą, tudzież z kursami uzupełniającymi mianowicie z kursem praktycznych robót kobiecych i kursem teoretycznym dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej, a to w myśl załączonego jak A. statutu.

2. Wszystkie w art. XXIV. ustawy z dnia 2. lutego 1885 Nr. 29 Dz. u. k. wymienione wydatki na powyższą szkołę, ponosić będzie gmina miasta Kołomyi z własnych funduszy, przyczem oprócz dotychczasowych prestacyj na płace nauczycieli obowiązana będzie gmina do-

płacać jeszcze corocznie kwotę 1.200 zł. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej. Resztę wydatków na płace dyrektora i nauczycielek powyższej szkoły w kwocie nie przenoszącej jednak dwóch tysięcy zł. ponosić będzie fundusz szkolny okręgowy, a względnie krajowy.

4. Wydatki na utrzymanie kursów uzupełniających, teoretycznego i praktycznego, które przy powyższej szkole urządzić się mają, pokrywane będą wyłącznie z opłat szkolnych i dobrowolnych datków, a w razie gdyby opłaty szkolne i dobrowolne datki nie wystarczyły, będzie reszta kosztów pokrytą także z funduszu gminnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej połączonej z pospolitą, tudzież kursów nauki dopełniającej w Kołomyi.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje Art. IX. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 28. Dz. u. kr.)

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączą się kursa uzupełniające teoretyczny i praktyczny.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną dyrekcją. Tej samej dyrekcji podlega zarazem czteroklasowa żeńska szkoła ludowa pospolita, połączona ze szkołą wydziałową.

§. 4.

Językiem wykładowym tak szkoły pospolitej jak i wydziałowej, tudzież kursów uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach.

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczennicy do tej szkoły jest świadectwo z IV, klasy szkoły ludowej pospolitej, lub pomyślny wynik egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów, przepisanych planem naukowym dla klasy IV. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych Art. VII. i IX. ustawy krajowej z d. 2. lutego 1885, będą także udzielane język francuski i nauka muzyki jako przedmioty nadobowiązkowe.

§. 8.

Nauka ma się odbywać wedle planu naukowego, wydanego przez Wysocką c. k. Radę szkolną krajową dnia 25. sierpnia 1886 l. 9.447, dopóki Rada szkolna krajowa nie uzna potrzeby wydania dla szkoły wydziałowej żeńskiej w Kołomyi osobnego planu lub przeprowadzenia w wydanym planie zmian.

§ 9.

Grono nauczycielskie szkoły wydziałowej żeńskiej składa się z dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych. Radzie szkolnej okręgowej, a w razie wątpliwości, Radzie szkolnej krajowej przysługują oznaczenie grup kwalifikacyjnych, do których uzdolnienie potrzebne mają wykazać kompetentki przy każdorazowym ogłoszeniu konkursowym. ażeby wymaganiom planu naukowego co do rozkładu przedmiotów naukowych stało się zadość.

Kierownik zaś ma wykazać się przynajmniej patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe, katecheta zaś otrzyma osobne wynagrodzenie, ustawą określone.

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs uzupełniający w kierunku teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej. Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 12.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielonego przez szkołę wydziałową i obejmować może następujące przedmioty:

- a) Historję literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej i ruskiej.
- b) Historję powszechną nowszych czasów.
- c) Estetykę ze szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego.
- d) Wiadomości z higieny, pedagogii, dydaktyki o ile są potrzebne w przyszłem powołaniu kobiety.
- e) Naukę gospodarstwa domowego.

Liczbę godzin wyznacza Rada szkolna miejscowa, nauka zaś powinna być tak rozłożoną, by uczennicom tego kursu umożliwić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego robót kobiecych.

§. 13.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem, lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawiani corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 15.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora na konferencye peryodyczne, na których omawiane będą kwestye dotyczące kursu, a wnioski przedstawiane będą władzy nadzorczej.

§. 16.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrekecyi z początkiem każdego roku prócz wpisowego 1 zł. opłatę szkolną, w kwocie miesięcznej po 2 zł., która wpływa do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będzie na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia ewentualnie zmniejszenia opłaty, a także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego, jednak liczba uwolnionych nie ma przesnosić $\frac{1}{3}$ ogółu uczennic.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§ 17.

W myśl ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 art. XI. urządza się kurs praktyczny, mający na celu praktyczne przysposobienie młodzieży i umożliwienie jej zajęcia odpowiedniego stanowiska.

§. 18.

Kurs ten obejmuje oddział krawiectwa i białego szycia, a mianowicie:

- a) Naukę kroju bielizny w połączeniu z rysunkiem stosownym.
- b) Ćwiczenia w szyciu ręcznym i maszynowym, według najlepszych metod, z uwzględnieniem metody szalenfeldowskiej i poznawanie towarów.
- c) Naukę kroju sukien w połączeniu z rysunkiem stosownym.
- d) Wykonanie robót według najnowszych metod z uwzględnieniem nauki o kolorach i stylach, tudzież towaroznawstwa.
- e) Rachunki kupieckie w połączeniu z buchalterją.
- f) Stylistykę handlową.
- g) Geografię handlową.

§. 19.

Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 20.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu z dostatecznym postępem szkoły wydziałowej, a także uczennice, które ukończyły tylko 4-klasową szkołę pospolitą, jeżeli posiadają stosowny wiek i wykażą wiadomości, odpowiadające szkole wydziałowej.

§. 21.

Nauki na kursie praktycznych robót udziela kwalifikowana nauczycielka, opłacana z funduszu powstałego z opłaty szkolnej.

§. 22.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo ukończonych kursów robót kobiecych w szkole fachowej.

Posada nauczycielki na kursie robót jest tymczasową.

Prawo mianowania tej nauczycielki przysługuje na podstawie ustawy dnia 2. maja 1883 (Dz. u. kr. Nr. 251) Radzie szkolnej krajowej.

§. 23.

Uczennice kursu praktycznego uiszczają wpisowe w kwocie 1 zł. z czesne miesięczne w kwocie 2 zł., wpływające do kasy szkolnej, na przedstawienie jednak dyrekcji przysługuje gronu nauczycielskiemu prawo uwolnienia od połowy opłaty, z tem zastrzeżeniem, że ilość uwolnionych nie przekroczy $\frac{1}{4}$ ogółu uczęszczających uczennic. Uczennice kursu teoretycznego, uczęszczające na kurs robót, nie składają osobnej opłaty.

§. 24.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 25.

Radzie szkolnej okręgowej przysługuje prawo przedkładania c. k. Radzie szkolnej krajowej wniosków, mających na celu rozszerzenie w miarę potrzeby, zakresu nauki na kursach uzupełniających, tak praktycznym jak i teoretycznym, a przeto zmierzających do zmiany postanowień, zawartych w §§. 12. i 18. statutu. Decyzya w tej sprawie należy do c. k. Rady szkolnej krajowej.

§. 26.

Co do ingerencji dyrekcji zakładu do kursu praktycznego, stosuje się w zupełności §, 15., nadto obowiązana jest dyrekcya do składania rocznych sprawozdań Radzie szkolnej krajowej za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej.

§. 27.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. września a kończy 15. lipca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.